

BUTLLETÍ del GRUP d'ESTUDIS SITGETANS

Any XVII

Agost-Novembre del 1993

N.º 66-67

Sitges en l'obra literària de J. V. Foix *

VINYET PANYELLA

Introducció

Haig de confessar que el motiu que avui parli, a la Biblioteca Popular «Santiago Rusiñol», sobre la incorporació de Sitges als paisatges literaris de J. V. Foix, no és cap casualitat, ni es deu únicament a l'encàrrec del G.E.S. Fa exactament dos mesos, per invitació de la professora Rosa Alsina, em vaig adreçar als alumnes de COU de l'Escola Pia amb la voluntat, no sé si del tot reeixida, d'explicar-los de manera entenedora la importància que J. V. Foix té com a escriptor no solament dins de la literatura catalana —d'això ja se n'ocupen els professors, ja que Foix enguany forma part de les lectures obligatòries de COU—, sinó dins del que podem denominar amb un certa propietat, de la *literatura local*. Però això no és tot. Fa exactament vint anys, això era, el 1973, el mateix J. V. Foix en persona llegia, assegut més o menys on ara em trobo, els passatges de la seva obra literària que confessà com a més estretament vinculats a Sitges. Tot i que he dedicat bona part dels meus estudis a l'obra de Foix, em mancava, precisament, d'explicar la vinculació de la seva obra amb el paisatge i amb la gent de Sitges, ben evident, no obstant això, al llarg de la seva obra per poc que l'haguem llegida. L'encàrrec de l'Escola Pia fou l'excusa, magnífica, per enllestir un estudi més, i la possibilitat d'exposar-la avui per a la gent que ja hem passat l'edat escolar constitueix per a mi la manera potser més evident de celebrar, ni que sigui modestament, un acte foixista més en ocasió del seu centenari.

El tema de la conferència, doncs, no rau tant en la relació biogràfica entre Foix i Sitges, tot i que m'hi haig de referir per força, ni que sigui breument, sinó en la incorporació del paisatge i la gent de la vila a l'obra literària de l'escriptor. Es tracta d'un cas únic en tot la nostra història literària i cultural. Ni Rusiñol, escriptor i pintor, ni el poeta Trinitat Catasús, ni el novel·lista Josep Roig i Raventós porten a terme d'una manera tan directa i tan àmplia la incorporació del paisatge local a la respectiva obra literària, entenent *paisatge local* en el seu sentit més ampli.

* Text de la conferència pronunciada en la reunió del Grup d'Estudis Sitgetans que tingué lloc a la Biblioteca Santiago Rusiñol el 15 de maig del 1993.

En el cas de J. V. Foix, el mèrit és doble. D'una banda, per l'amplitud i la qualitat de la seva obra. Entre 1927 i 1985, les dates de publicació del primer i de l'últim llibre, publica un total de vint-i-vuit llibres, sense comptar les antologies, reculls, traduccions i volums d'obra completa.

D'altra banda, per la importància de la seva obra dins del conjunt de literatures europees i universal d'aquest segle. La seva obra és comparable, per raons evidentment ben diferents, a la de l'argentí Jorge Luis Borges, el portuguès Fernando Pessoa, o l'espanyol, Premi Nobel de Literatura 1977, Vicente Aleixandre.

Les raons i la cronologia d'una llarga relació

La relació entre Foix i Sitges es produeix al marge de la cultura oficial municipal, que sempre ha estat limitada i estreta de mires. Es produí, en canvi, per la seva amistat i col·laboració amb Josep Carbonell i Gener i amb les revistes que aquest va emprendre i produir: *Terramar* (1919-1920), *Monitor* (1921-1923) i *L'Amic de les Arts* (1926-1929). Em vaig referir a aquesta relació en dos articles, publicats a *El Eco de Sitges*, un dels quals, *J. V. Foix. L'època de Sitges en dos temps*¹ situa dues èpoques: la de la creativitat, entre 1918 i 1934, i la de l'amistat i el record, des dels anys de la postguerra fins el final de la vida de Foix. La cronologia que exposo es basa, tanmateix, en aquests dos treballs. En tenir-la en compte, cal no perdre de vista la cronologia general de J. V. Foix.

1917-1934: La creativitat

1917

Coneixença de Josep Carbonell i Gener. La primera anotació sobre Carbonell en el dietari de Foix, publicat, parcialment, a *Catalans de 1918*, correspon al 8 de gener del 1918. Llavors, en parlar ja amb tota franquesa, cosa que denota que ja eren amics.

1918

Si es pogués relatar l'arribada de Foix a Sitges, igual com s'ha fet en el cas de Rusiñol, Foix no arribaria ni en tren, ni per carretera, i encara menys en tartana. Arribaria pel que el 1918 fou el nou Sitges, Terramar, la urbanització nova de la qual Carbonell fou propagandista amb activitats publicistes i literàries. Per tant, Foix no entrà pels carrers de la vila, sinó per Terramar, que en aquell moment, l'any mític de 1918, sim-

bolitzava la renovació, el sentit gairebé noucentista de la construcció i la modernitat.

Publica el poema *Sitges* a *La Revista*.

1919

Col·laboracions a *Terramar: Poema de Sitges i Elegia*. A la memòria de Lluís de Dalmau.

1921-1923

Publica a les pàgines de *Monitor* els articles de l'ideari polític, plenament compartit amb Josep Carbonell i Gener².

1926-1929

L'Amic de les Arts. Col·laboracions literàries: articles, textos de creació, traduccions. Les proses poètiques són aplegades posteriorment a *Gertrudis* (1927) i a *KRTU* (1932).

1928

Participació a *Els 7 davant el Centaure*, cicle de conferències organitzat per l'ateneu El Centaure amb les figures més notables de l'avantguarda catalana, amb la participació directa dels redactors i col·laboradors de *L'Amic de les Arts*. El conjunt de textos que constitueixen el parlament de J. V. Foix, titulat *Pràctiques*, que fou publicat posteriorment a *KRTU*.

1934

Publicació de *Revolució catalanista* conjuntament amb Josep Carbonell. És la revisió de l'ideari polític adaptat a la Catalunya autònoma i republicana, molt poc abans del sis d'octubre.

1942-1987: El record

Anys quaranta

Malgrat les circumstàncies de la postguerra i la particular situació de Foix i de Carbonell, l'amistat continuà. El 1942 Foix dedicà un poema a la memòria del primogènit de Carbonell, Jordi Carbonell i Muntanya, mort aquell any.

1973

Lectura a la BPSR dels poemes de Sitges, triats i determinats per ell mateix.

Anys setanta

Dinars de Nadal, i sobretaula literària, al restaurant La Nansa, amb Carbonell, Planes i joves i no tant joves sitgetans³.

El Eco de Sitges publica les nades de J. V. Foix cada inici d'any.

1976

Participació a l'Homenatge a Josep Carbonell, amb motiu de ser-li concedit el títol de Fill Predilecte. «*Ara ja hi sóc sencer*», exclamà Carbonell quan el veié aparèixer. En canvi, Foix no va poder assistir al cinquantenari de *L'Amic de les Arts*, que organitzà el Grup d'Estudis Sitgetans, perquè es trobava malalt. Hi va trametre la seva adhesió.

1979, juliol, 16

Assisteix a l'enterrament de Josep Carbonell.

1980, octubre

Assisteix a l'homenatge a Josep Carbonell i a la inauguració d'una avinguda a Terramar que porta el nom de J. V. Foix, que fa cruïlla amb el carrer de J. Carbonell i Gener. Fou la darrera estada de Foix a Sitges.

1983

El Eco de Sitges (5-II-1983) li dedica un su-

plement monogràfic amb motiu del norantè aniversari.

1987

El Eco de Sitges (7-II-1983) li dedica un suplement monogràfic amb motiu de la seva mort.

La incorporació de Sitges als paisatges literaris de J. V. Foix

La incorporació de Sitges a l'obra literària de J. V. Foix es produeix al llarg d'un total de trenta-tres textos que formen part de la seva obra literària. La major part han estat aplegats en les edicions d'obra completa⁴. Per a aquest estudi he pres en consideració únicament els textos de creació literària, deixant de banda els assagístics, els periodístics, els polítics i tota la resta, la totalitat dels quals conformen la seva biografia intel·lectual. Tampoc no he inclòs els textos publicats a *L'Amic de les Arts* i altres publicacions editades o vinculades a Sitges si no s'hi referien explícitament.

Ramon Planes en el seu article *Foix a Sitges*⁶ estableix que la incorporació de Foix al «*Sitges literari s'acompleix amb l'aparici de L'Amic de les Arts*». Jo no hi estic totalment d'acord, perquè abans ja existeixen textos de prou importància i d'un gran pes específic, com ara els dos poemes de Sitges, el publicat a *La Revista* i el poema cubista publicat a *Terramar*. Aquest darrer és un dels dos únics poemes cubistes de J. V. Foix, i, curiosament, cap dels dos foren aplegats a l'obra completa: l'un és el *Poema de Sitges*, ja esmentat, l'altre, el *Poema de Catalunya*, publicat a *La Cònsola*. La influència del cubisme en aquests poemes és total: conceptual, visual, formal, expressiva. J. V. Foix hauria pogut passar per poeta avantguardista encara que hagués escrit únicament aquests dos poemes. Des de 1918, doncs, Sitges es troba en l'obra literària de J. V. Foix, en una presència múltiple i variada, que es posa de manifest en diverses claus de lectura.

Les claus per a la identificació dels textos

La incorporació de Sitges al paisatge i a les geografies literàries de Foix es produeix al llarg de tota la seva obra. En tots els textos cal tenir en compte que la inclusió del paisatge, entès en un sentit ben ampli, hi és sempre transformada, dins del procés de transfiguració d'accions i d'escenaris, que s'esdevé en l'obra literària de J. V. Foix: allò que el real i l'irreal són, per a ell, el mateix.

He procedit a la identificació dels textos per mitjà de les claus que es comenten tot seguit. Alguns els recordo llegits pel mateix Foix en l'acte de l'abril de 1973.

a) Poemes dedicats explícitament a Sitges, amb remarca especial al títol

Són tres: *Sitges* (*La Revista*, 1918); *Poema de Sitges* (*Terramar*, 1919-1920) i *Record de Sitges 1919* (*Sol, i de dol*).

b) Les datacions. Poemes datats a Sitges

Foix data els poemes per mitjà de dos sistemes: el dels textos datats directament, i en aquells que ho indica als pròlegs i introduccions dels seus llibres. En dues introduccions, quan els textos literaris no especifiquen dates, explícita que corresponen al Sitges de 1918. Per tant, la datació aplega una doble fixació: la del lloc geogràfic, i la de la data, simbòlica i real

ahora, de 1918. La unió de topònim i cronologia Foix no la fa per a cap altre indret. Els textos datats explícitament ho són de la següent manera: *Record de Sitges 1919, Sitges, maig de 1920, Sitges, pleniluni d'agost 1921, Sitges 1922, i Mas de Sant Bartomeu, octubre 1961.*

c) Presències personals

Són evidents en les dedicatòries i endreces, quan es tracta de personatges conceguts i vinculats a la vila. De vegades Foix fa dedicatòries, en altres ocasions esmenta personatges i els fa aparèixer com a protagonistes o personatges dels seus escrits. Entre les amistats hi són presents Lluís de Dalmau, Josep Carbonell i Gener, Rosa Muntanya de Carbonell, Jordi Carbonell i Muntanya i el director de *L'Eco de Sitges*, esmentat com «el testaferró». Altres presències de personatges reals, són els pintors Artur Carbonell i Joaquim Sunyer.

Però, a més a més, Foix enriqueix la fauna humana de la vila introduint-hi personatges «adscrits» a la geografia local. La més significativa és la Marta, que ha originat un breu estudi del que he denominat, en un treball actualment en curs «el cicle de la felicitat» en Foix, que finalitza en un poema datat el setembre de 1936. La Marta, dona tan real i imaginària com totes les altres, «viu» entre 1918 i 1936 que, com veiem, són dues dates importants en la vida intel·lectual de J. V. Foix.

d) Els llocs geogràfics

Foix és un dels escriptors que ha jugat més amb els topònims. El seu reconeixement és la identificació més laboriosa, perquè presuposa el coneixement de la toponímia local, i perquè cal identificar amb més o menys versemblança l'indret físic. De vegades, Foix juga amb equívocs. Per exemple, quan parla de la Vila tant pot referir-se a Sarrià com a Sitges —i, en principi, a cap altra—. Llavors, cal deduir el context, els personatges i els llocs descrits, així com els oficis que identifiquen de quina vila es tracta: hi ha molta més presència d'oficis als textos referits a Sarrià que als de Sitges, perquè els oficis estan molt més vinculats a la infantesa de Foix.

El paisatge sitgetà explícitament present en els topònims següents: la Ribera, el Baluard, les coves, Aguadolç, la platja de Sant Sebastià, el Prado o Pradell, el Retiro o Recés, la Morisca, la Foradada, la Punta Grossa, el Cap de la Vila, la Davallada, el carrer de les Ànimes, la punta de les Coves, el Cap dels Grills, la punta Ferrós, els Balmins, el pas de la Mala Dona, Sant Sebastià, el vinet amb minúscula perquè es refereix als camps de vinyes i no al santuari.

Hi ha també, un paisatge implícit, que en algun moment s'entreuva per les descripcions o les evocacions. Per exemple, el del sonet on parla de les «*Pistes desertes, avingudes mortes*», que és el record del primer Terramar, i que ara correspon a la imatge de l'avinguda Salvador Casacuberta, que porta directament de l'antic baixador de tren de Terramar al passeig Marítim. Com també és paisatge explícit del de la platja de «*Caramenut, canut, criden immunes/ les tres banyistes sota un arbricell*», que el mateix Foix identifica en la lectura de 1973.

e) La incorporació d'objectes objectes

Els gonfanons de Sant Bartomeu, que gairebé semblen extrems d'una pintura de Mas i Fontdevila, formen part de l'escenografia foixiana

d'àmbit local amb molta insistència. Sembla ser que el seu pas pels carrers de la vila, encapçalant les processons, era més aviat espectacular⁹.

Notes per a una antologia, i alguns comentaris de text

En l'estudi i antologia que he portat a terme, sempre que ha estat possible he utilitzat l'*Obra Poètica Completa* de Quaderns Crema i subsidiàriament l'*Obra Completa* d'Ed. 62. Pel que fa a l'obra dispersa, han estat utilitzades les col·leccions bibliogràfiques on el text es publicà per primera vegada.

La totalitat dels textos de Foix referents a Sitges procedeixen de *La Revista* (1918), *Terramar* (1919-1920) i *Gertrudis* (1927), on es troba el primer text que cita obertament un topònim de Sitges, la Ribera. L'escenografia de *Gertrudis* es reparteix entre Sarrià i Sitges. A Sarrià corresponen les escenes de la vila, majoritàriament. Les de platja s'esdevenen a Sitges, com la d'aquest text.

KRTU (1932) conté el sonet inicial, *Pistes desertes, avingudes mortes*, que correspondria a la primera visió que pots fer Foix va tenir de Sitges. L'actual carrer de Salvador Casacuberta fou la segona avinguda que es va obrir a la urbanització de Terramar. La perspectiva d'aquest carrer, baixant del tren, correspon exactament a la imatge descriptiva del poema. El poema és una recapitulació de la primera fase del poeta a Sitges. És un primer poema metafísic, on el poeta es pregunta on és el seu lloc, com a punt de partida del plantejament del llibre.

També a *KRTU* hi ha el text dedicat a *Artur Carbonell*, personatge protagonista immers en un paisatge múltiple i primer text on apareixen els gonfanons de Sant Bartomeu.

El llibre recull, al capítol titulat *Pràctiques* els textos de la seva participació al *miling* del Centaure.

Sol, i de dol (1947) aplega tres sonets relacionats amb Sitges, i *Les irrealis onegues* (1949) conté un dels millors textos de Foix dels anys vint, titulat *En un penyal d'Aguadolç el pintor Sunyer i jo, en un migdia de març, intentàvem aturar un vol de gavinois. Hauríem volgut ésser soldats, però les banderes del nostre regiment havien estat arrestades*, datat a Sitges, 1922. Del «*Diari 1918*» (1956) és el tercer llibre de prosa poètica, i el primer d'aquesta modalitat publicat després de la guerra. A *Noves raons de l'autor*, escrites a manera d'introducció, Foix es refereix per primera vegada a la ubicació de les accions en topònims i geogràfics concrets. Pel que fa a Sitges, hi diu: «*Els són simultànies, exactament del 18, les semblances de Sitges. Irrealitat concreta o secrets del Real? L'autor hi gaudia tot escrivint-les i, en llegir-les de nou, s'hi reconeix*». La referència més notable per a la tria és la dels topònims, a manca de dates. Un dels textos més significatius, ple d'ironia i que mostra la capacitat recreativa del poeta és el referit a l'ancestral rivalitat entre els dos casinos de la vila, que per no perpetuar-se el nom castellanitzat, els catalanitza: «*Els partidaris del Sol s'aplegaven al Pradell a l'hora de la paiba; llurs adversaris del Recés sortien només quan feia llum...*», Poema llegit al recital de 1973.

Al pròleg de *L'Estrella d'en Ferris* (1963), Foix determina la fixació de les geografies: «*Les pràctiques del present recull s'incriuen, si se no fa, (...) al Sitges de l'any 18*». Hi fa passejar Ramon Llull «*Pels carrers assolats de la vila...*», i s'exclama «*Que no deixin més les hotes arrambades a la cantonada del carrer de les Ànimes!*». Aquest text, probablement va ser llegit al reci-

tal de 1973, i recordat posteriorment per Jacint Picas, potser a la Crida per a la Verema.

Desa aquests llibres al calaix de baix (1964) retorna la presència de Marta i la de Josep Carbonell i la seva família. A *Quatre nus* (1964) dedica un text magnífic, el tercer de la sèrie, al descobriment d'un Nu de Noia, i a *Allò que no diu «La Vanguardia»* s'hi troben també referències.

Tocant a mà (1972), inclou un text bellíssim, *Somreta com l'alba darrere el Baluard*, i constitueix la darrera referència explícita de Sitges dins de l'obra literària de J. V. Foix.

VINYET PANYELLA
Terramar, maig de 1993

1. J. V. Foix. *L'època de Sitges en dos temps. Eco de Sitges*, núm. 4732 (5 de febrer de 1983). L'altre article, *Onegen foramur banderes esquinçades*, *Eco de Sitges*, núm. 4932 (7 de febrer de 1987), és ampliació de l'anterior,

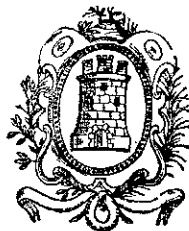
2. Sobre l'amistat, col·laboració i idcari polític compartit entre J. Carbonell i Gener i J. V. Foix, vegeu Panyella, Vinyet. *J. V. Foix, 1918 i la Idea Catalana*, Barcelona: Ed. 62, 1989, (L'Escorpí. Idees; 69).

3. En l'article *Una mica de lluny, Serra d'Or*, núm. 398 (febrer de 1993, p. 14) recordo, sota un punt de vista estrictament personal, les sobretaules dels dies de Nadal al restaurant La Nansa.

4. L'obra completa de J. V. Foix és editada per Edicions 62, dins de la col·lecció *Clàssics Catalans del segle XX*. Fins ara han estat publicats quatre volums. L'editorial Quaderns Crema publica l'*Obra poètica completa*, de la qual han sortit vuit volums.

5. Planes, Ramon. *Foix a Sitges. Eco de Sitges*, núm. 4732 (5 de febrer de 1983).

6. Dec l'observació de l'espectacularitat a Antoni Julià, ja que en el moment de la conferència al GES vaig expressar el meu astorament per la insistència —relativa, és clar— amb què Foix els fa sortir en les seves escenografies entre reals i imaginàries.

Memòria del Grup d'Estudis Sitgetans corresponent a l'any 1992

L'any 1992 ha estat el dissetè d'existència de la nostra entitat i malgrat la manca de recursos, de local i els problemes que suposa portar a terme una activitat estrictament cultural com la nostra, podem estar satisfets de l'obra realitzada. Especialment per la continuïtat que aquests disset anys representen.

Durant aquest any, els socis del Grup d'Estudis han estat 197. Hi ha hagut diverses altes i baixes, una d'aquestes últimes, lamentablement, per defunció. Em refereixo a la mort sobtada de Josep M.ª Artigas i Ibàñez, gran coneixedor del massís del Garraf, de la flora del qual era especialista, hàbil constructor de pessebres nadalencs, soci del GES des del 1979, persona oberta i optimista. Trobarem a faltar la seva presència.

Durant aquest any la junta directiva s'ha reunit en sis ocasions, dividides per la renovació d'una part dels seus membres. Efectivament, prèvia acceptació per part dels socis presents a l'Assemblea General del dia 4 d'abril, van deixar els seus càrrecs el secretari Xavier Miret i Mestre, la tesorera Anna M.ª Robert i Gorgas, i els vocals David Jou i Andreu i Frederic Malagelada i Benaprès, essent substituïts per Antoni Ibàñez i Escoda com a tesorers, Agustí Albors i Soler i Antoni Vigó i Marcé com a vocals i Ignasi M.ª Muntaner i Pascual com a secretari. Seguiren formant part de la Junta,

Lluís Jou i Mirabent com a president, Isabel Coll i Mirabent com a vice-presidenta i Angels Rivero i Gilardi i Joaquim Veà i Baró com a vocals.

Durant l'any 1992 s'han fet cinc reunions obertes a tots els socis, i als sitgetans en general. El dia 1 de febrer Rafel Font i Ferran va parlar als assistents del tema «Periodisme a Sitges, Barcelona, Madrid i París». El dia 4 d'abril tingué lloc la ja esmentada Assemblea General. El dia 23 de maig el crític literari Joan Triadú va fer la presentació del llibre de Francesc Garriga, «Josep Roig i Raventós, metge i escriptor», publicat pel Grup d'Estudis Sitgetans. El dia 21 de novembre Joan Manuel Garcia i Targa va parlar de «La tercera campanya d'excavacions arqueològiques al castell de Miralpeix (estiu del 1992)». I el 19 de desembre Isabel Coll i Mirabent va parlar de «Lluïsa Vidal, pintora del segle XIX». En aquesta última reunió, i tal com ja és tradició, els assistents vàrem anticipar la celebració del dia de Nadal. Parlant d'aquestes reunions, és bo de repetir aquí el nostre agraïment a la Biblioteca Santiago Rusinyol com a entitat, i en concret a les bibliotecàries Maria Saborit i Cavalleria i Núria Amigó i Fornells l'amabilitat amb què ens acullen, tant deixant-nos la sala de la biblioteca per a les reunions, com tenint en dipòsit el nostre material, amb la incomoditat que això els re-

presenta a causa de l'atapeïment d'un espai que cada vegada s'està fent més urgent ampliar.

Com altres anys el Grup d'Estudis Sitgetans va convocar els Premis Carbonell i Gener, en aquest cas els Xlens, i, en nom de Jofre Vilà, el VIè. Premi Folklore de Sitges. Malauradament, ni uns ni altres van tenir participants, fet que depèn en gran manera de l'existència prèvia de treballs o de l'interès dels mestres per a fer-hi participar els seus alumnes. No obstant això, creiem que aquests premis són interessants i seguirem oferint als nostres estudiosos, adolescents o persones grans, la possibilitat de veure reconeguts públicament els seus mèrits en futures convocatòries.

Durant aquest any el GES ha publicat dos llibres dintre de la seva col·lecció Estudis Sitgetans. El primer és el de Francesc Garreta, «Josep Roig i Raventós, metge i escriptor». Es tracta de la biografia, i d'un estudi de l'obra, d'aquest novel·lista sitgetà, fill del pintor Roig i Soler, que compartí la seva afició a la literatura amb la seva dedicació a la medicina, que fou amic de Ruyra i Carner i que tot i el seu allunyament personal de Sitges, mai no oblidà la vila, de la qual fou fill predilecte. El segon és de Lourdes Sánchez Rodrigo i té per títol «Oracions a la natura. La prosa poètica de Santiago Rusiñol». En aquesta obra, l'autora, granadina i professora de català a la universitat de Granada, estudia el llibre d'Oracions, en el qual Rusinyol va mirar de plasmar la concepció simbolista que de l'art tenia i defensava en els últims anys del segle XIX.

Pel que fa al Butlletí del Grup d'Estudis Sitgetans, durant l'any 1992 s'han publicat dos números dobles, que contenen els índexs de noms i d'articles dels quinze primers anys de la revista. La seva llarga elaboració ha estat la causa d'un notable endarreriment en l'aparició del butlletí, que esperem anar recuperant al llarg del 93 i el 94.

S'ha seguit amb els intercanvis de publicacions amb diverses entitats i centres d'estudis. Les noves entitats amb qui s'ha establert relació són l'Institut d'Estudis Comarcals del Camp del Túria, el Museu Municipal Nàutic del Masnou, l'Estació de Recerca Bibliogràfica i Documental Margalló del Balcó (Tarragona), la Direcció General d'Acció Cívica de la Generalitat, l'Associació d'Empresaris del Garraf, la Fundació Salvador Vives Casajuana, la Direcció Ge-

neral d'Administració Local del Departament de Governació de la Generalitat, el Centre d'Estudis de la Conca de Barberà, l'Arxiu Municipal de Palamós, l'Institut d'Estudis Empordanesos i el Consell Comarcal de la Selva.

Com a resultat d'això es reben, des d'ara, les revistes «La Roca del Seix», «Contacte» i «Perspectiva», i a més, el fons bibliogràfic del GES ha rebut aquest any 123 volums, passant dels 1.523 al 1.646.

Dintre de l'apartat d'actuacions diverses, pel febrer vàrem adherir-nos al projecte de l'ajuntament de celebrar el centenari de les festes modernistes, pel juny ens vàrem adherir a l'homenatge que es va fer a l'historiador vilanoví Albert Virella i Bloda, i pel setembre a la commemoració centenària de les Bases de Manresa.

Acabaré fent memòria d'algunes de les activitats culturals, dignes de ser anotades, portades a terme pels nostres socis fora de l'àmbit del Grup d'Estudis. Manuel Alquézar i Montañés va veure publicada per l'Institut d'Estudis Catalans la seva tesi doctoral, que havia estat qualificada amb la màxima nota, «La correspondència entre Lois Alibert i Josep Carbonell i Gener», i que el 21 de desembre del 1991, havia obtingut el V Premi rei En Pere del Cercle d'Agermanament Occitano-Català. La presentació del llibre es va fer el 13 de juny al palau Maricel. Isabel Coll i Mirabent va publicar a l'editorial AUSA el llibre «Santiago Rusiñol», un estudi exhaustiu, esplèndidament il·lustrat, de l'obra pictòrica del senyor del Cau. També en el 92 va ser atorgat a Vinyet Panyella i Balcells el Premi de Poesia Rosa Leveroni, convocat a Cadaqués, pel llibre que té per títol «Memorial de platges», també va ser finalista del Concurs de Narrativa Breu Milà i Fontanals, amb el relat «Lola V. en dos retrats». David Jou i Mirabent va veure exposada a París, al Centre d'Estudis Catalans, que depèn de la Sorbona, una mostra de la seva poesia, il·lustrada pels dibuixos de Fernando Krahn, sobre el tema d'«El color de la ciència». I finalment l'ajuntament de Sitges va publicar pòstumament, amb un pròleg de Joan Sella i Montserrat, la narració del nostre antic president, Ramon Planes, que té per títol «Capità de lladres».

IGNASI M.ª MONTANER

Secretari

Els mitjans de comunicació a Sitges (3)

NEUS GIRONÈS I BIARNÈS
MIREIA ROSSELL I PASCUAL

DIFERENTS BUTLLETINS

A partir de les publicacions periòdiques apareixen de tant en tant diferents butlletins i programes.

Butlletí de la Festa Major: Més que dir-ne butlletí, en diríem programa de la festa major. Aquest programa apareix per les festes de sant Bartomeu i santa Tecla. En tots dos es comunica a la gent les diferents activitats que es fan a la vila durant els dies que dura la festa. També hi apareixen relats que parlen de l'inici de

la festa i d'altres festes majors passades, amb les seves corresponents fotografies. No hi falten tampoc unes breus línies per part de l'alcalde i del president de la Comissió de Festes. És un programa força ric, que ha anat creixent i millorant molt al llarg dels anys.

Butlletins de la Verema i del Carnaval: Aquests programes són més petits, però la seva missió és també la de donar a conèixer les activitats que es fan a la vila per aquestes dates. L'elaboració d'aquests programes és també, encara que siguin més petits, molt acurada.

Butlletí de la Trinitat: Aquest butlletí surt un cop a l'any i parla de tot el que ha passat a l'ermita de la Trinitat durant aquell any: si hi ha hagut algun casament, les diferents excursions que s'hi han fet, la diada de la Trinitat, etc. A tot això s'afegeixen els escrits que la gent ha fet durant l'any, pariant de la Trinitat. Aquest butlletí va a càrrec de les dues administradores de l'ermita.

A part d'aquests butlletins, l'ajuntament va traient diferents fulls que informen d'espectacles diversos i actes d'interès que es fan a la vila. Així també col·labora amb els butlletins que treuen les diferents entitats recreatives. El Foment de Turisme, com direm, també treu butlletins informatius.

ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ. DE SITGES ENFORA

El Departament de Turisme, instal·lat al Centre Oasi, s'encarrega de promocionar Sitges cap a l'exterior. Publica uns butlletins en els idiomes principals, que ajuden a conèixer Sitges. Aquests butlletins parlen de diversos temes. Podem esmentar-ne alguns.

Festes i tradicions populars, com serien la festa Major, el Corpus, la Verema, el Raïl de cotxes antics i el carnaval.

Tracta també dels muscus, tan interessants, de Sitges, com són el Cau Ferrat, que és un recull de col·leccions i coses de Santiago Rusinyol, el Maricel, amb les col·leccions del doctor Jesús Pérez Rosales i el Museu Romàntic, a la casa Llopis, que ofereix la recreació de la vida quotidiana d'una família sitgetana terratinent entre els segles XVIII i XIX, i on també hi ha una valuosa col·lecció de nines antigues de l'artista Lota Anglada. Parla dels diferents artistes que passaren per Sitges, com serien Santiago Rusinyol, Miquel Utrillo...

El fulletó «Sitges, això és vida» tracta d'on està situat Sitges, quina és la seva gastronomia, dels carrers coneguts, dels esports i dels monuments. Parla en general de les activitats que s'hi poden fer. Ens parla dels hotels, dels esports nàutics i d'altres esports en general, del port esportiu, de diversions i aficions, de les platges, del cicle festiu anual, de la cultura i muscus, d'art, dels costums i les excursions. Finalment tracta la cuina de Sitges i de quins són els plats tradicionals de la vila.

ESTUDI DE LA RADIO, L'ECO I TELEFOT

L'antiga Ràdio Sitges i l'actual Ràdio Maricel

Ràdio Sitges era d'un ràdioaficionat. Es va introduir a les ones de F.M., ja que els ràdioaficionats tenen una freqüència molt més alta i es poden introduir a les ones F.M. i A.M. Tenia una instal·lació perfecta. El fet de ser un

ràdioaficionat i que tingués un emissor molt potent, permetia que Ràdio Sitges es pogués escoltar fins a València.

Ràdio Sitges era l'ona més musical que hi havia i tingué molt d'èxit, a part d'existir en una època en què no hi havia emissores municipals. Era la ràdio més escoltada de tota la costa fins a València. S'hi feien concursos i sorteigs, tot amb molta marxa. Hi treballava un equip molt bo amb uns tècnics molt bons.

Actualment Ràdio Sitges emet de tant en tant. Ràdio Maricel va aparèixer ara fa dos anys i mig. És una ràdio que va començar amb poc èxit i que ha costat molt que arribés a tenir la fama que té actualment. Va començar en la habitació que hi havia en un garatge del carrer S. Honorat, on actualment es guarden els gegants, d'aproximadament 6 m. de llarg per 3 m. d'ample.

Ràdio Maricel no és legal com a emissora municipal, però s'està a punt d'aprovar la llei que la legalitzarà. Com aquesta però, hi ha més de 150 emissores a tot Catalunya. Actualment va marxa, i llavors els altres treballadors han a càrrec de dos directors, Roland Sierra per la part de gestió i Vicenç Morando per la part de programació.

La ràdio passa els seus pitjors moments a l'estiu, perquè hi ha gent que hi treballa que d'allargar les seves hores de treball.

En aquesta emissora s'emet de tot, fonamentalment música, però sense oblidar la cultura. Assisteix a aquells actes que es fan a la vila i també la col·loquis, entrevistes... També s'hi fan alguns concursos.

Ràdio Maricel està molt relacionada amb Ràdio Vilafranca, Ràdio Sant Sadurn i Ràdio Ribes. Estan unides sobretot a l'estiu, perquè les quatre han fet juntament un programa especial que es diu «Pay-Pay». Però aquest any no se sap si es tornarà a fer. Aquest programa l'emeten les quatre emissores de cop.

Ràdio Maricel s'agafa només a Sitges perquè és una emissora municipal, a part que l'emissor que té és poc potent, ja que l'anterior que tenien va ser robat. Abans, Ràdio Maricel s'escoltava fins a Vilafranca, en canvi ara la seva recepció a Terramar és força difícil. Això es pensa millorar de cara al futur, fent que l'emissió arribi, com a mínim, fins a les Botigues de Sitges. De cara al futur també es vol fer una programació on s'informi els sitgetans de tots els fets que puguin passar a Sitges, per petits que siguin.

No se sap quin percentatge escolta Ràdio Maricel, però es va passar una enquesta per Sitges preguntant a la gent quines eren les ones de ràdio que més escoltava, i a part de Ràdio Maricel, també escolten Onda Zero, especialment Antena 3 i petites emissores com Ràdio Ribes. Nosaltres, en la enquesta feta per al nostre treball, també hem calculat quin percentatge de sitgetans escolten Ràdio Maricel.

L'Eco de Sitges

L'Eco de Sitges va aparèixer el primer de març de l'any 1886, i va ser fundat pel senyor Josep Soler i Cartró. El senyor Soler ja col·laborava en la revista «Suburense» i també en alguna revista de Barcelona, com a corresponent de Sitges. Un grup d'amics de la nostra vila l'engrescaren a fer un setmanari a Sitges. En sortir, L'Eco de Sitges va fer-ho amb caràcter setmanal i va tenir una molt bona acollida.

El 19 de juliol de 1936, L'Eco va deixar de publicar-se a causa de la guerra civil, i fins el primer de març de 1942, no va tornar a sortir. En

tornar a reaparèixer ho hagué de fer sota les directrius del nou règim del general Franco, però un temps després, ja el van tornar a deixar amb completa independència, encara que sota la censura establerta. En morir el senyor Josep Soler i Cartró, i en tornar a reaparèixer la revista, va dirigir-la el senyor Josep Soler i Tasis, el seu fill, i en morir ell, el seu fill Josep va tenir cura de fer-lo anar endavant, ajudat d'un grup entrançable d'amics, tots ells grans escriptors i periodistes.

Són molts els escriptors que han col·laborat a L'Eco, i molts d'ells ben il·lustres: Diego Ruiz, Joaquín Calvo Sotelo, Pablo Vila San Juan, Josep M.ª Massip, Ramon Planes, Salvador Soler i Forment, César González Ruano, Jacint Picas, Ventura Sella, David Jou i Mirabent, Vinçet Panyella, Isabel Coll, Joan Ramon Benaprès, Eugeni d'Ors, Rafael Casanova i molts altres.

La celebració del centenari de L'Eco, l'any 1986, va ser tot un seguit de festes, molt entrançables, que demostraren l'afecte que la població sentia vers ell. Es van fer actes culturals a l'Ateneu de Sitges, al carrer d'en Bosc, on dissertaren diversos escriptors i periodistes de gran renom que parlaren de la importància de la premsa comarcal. L'acte de clausura d'aquests actes es va fer al Maricel i va ser presidit pel senyor Josep Tarradellas. El periodista Pedro Palacios, president de l'Ateneu, tingué cura de l'organització. També s'hi adheriren les entitats de Sitges. Al Retiro es va celebrar un gran sopar, amb una exposició dels documents antics del setmanari.

Amb motiu del centenari, L'Eco fou distingit per la Generalitat de Catalunya, i va rebre un diploma per la seva trajectòria. A part de moments de celebracions, L'Eco, com qualsevol revista, ha passat per moments de crisi.

L'Eco ha anat avançant tècnicament, però encara no ha arribat a les tècniques més avançades. Es fa d'una manera artesanal. Cada setmana es reuneix el material necessari, amb les corresponents notícies i escrits d'opinió. Sempre n'hi ha hagut el suficient perquè mai no faltés original. És un setmanari obert a tothom.

El repartiment de la revista es fa per mitjà de diversos repartidors. Cada un té cura d'un sector del poble. Per enviar-la a l'exterior es fa a través de correus. Els establiments de venda de premsa de Sitges, també el tenen a la venda. Els 2.200 exemplars que cada setmana surten al carrer, es calcula que els llegeixen unes 10.000 persones. En l'enquesta que hi ha a aquest treball, es podrà veure quin és el percentatge de sitgetans que compren L'Eco.

Telefot

Telefot va ser una idea que va sorgir en un carnaval, quan el senyor Lluís Marcé n'era president. Es va instal·lar al mig del Cap de la Vila, des d'on s'emeten els noticiaris. Un altre any es va allargar l'emissió fent també telenovel·les i altres programes.

Telefot sempre ha estat molt ben rebut per part dels sitgetans i ha tingut molt èxit, sobretot entre aquells que no han pogut sortir al carrer i no han pogut veure els carnivals del poble.

Quan les emissions es feien des del Cap de la Vila, la plaça, s'omplia i fins i tot es va arribar a fer concursos de cara al públic, en viu i directe.

Per a realitzar Telefot s'han necessitat al voltant de trenta persones, que han hagut de dedicar-hi moltes hores.

Els aparells que es necessiten per a muntar una televisió han de ser molt bons per a garantir-ne la qualitat, i el seu cost és molt alt. Per això Telefot no té els aparells que necessita. El funcionament de Telefot comporta grans despeses econòmiques i encara que ara rep més ajuda que abans de la Comissió de Carnaval, és insuficient.

Cada any ha estat una gran incògnita si Telefot s'emetrà l'any següent, però sempre s'ha seguit emetent, per la bona tasca que es feia de cara a la vila. No hi ha, però, plans de cara al futur i encara no se sap si continuarà l'any vinent.

Actualment, Telefot està a càrrec de quatre persones, que són les que l'han mantingut i hi segueixen treballant.

Aquest últim any ha estat el primer cop que Telefot ha sortit a un altre poble. El senyal ha estat enviat a Sant Pere de Ribes i d'allà s'ha emès el Carnaval de Sitges a tota la comarca. Això ha suposat més esforços físics que tècnics, per a la instal·lació de totes les antenes, però el resultat ha estat positiu. Aquesta idea s'havia intentat de dur a terme l'any anterior, però no va funcionar. Aquest any, finalment, sí.

Per part dels realitzadors, no se sap exactament quin percentatge de població mira Telefot durant la seva emissió, no obstant això sabem que és alt. En aquest treball s'ha fet una enquesta on aquesta pregunta hi és present i més endavant donarem el percentatge que li correspon.

LA SITUACIÓ ACTUAL EN QUE ES TROBEN ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ I PROJECTES NOUS PER A TIRAR-LOS ENDAVANT

Podem dir per la informació obtinguda en entrevistes i en la enquesta passada, que els mitjans de comunicació estan força bé, però hi ha qui diu que podrien ser millors: una televisió per tot l'any, una millora en la imatge i el so, una modernització general. Hi ha previsions i projectes de cara al futur dins els mitjans.

Es parla de voler fer, més endavant, una televisió local. Aquest és un projecte que s'està estudiant i que encara portarà molt de temps. «Ràdio Maricel» té projectes perquè la seva emissora arribi també a les rodalies de Sitges. Vol ser també una ràdio que parli de totes les coses que passen a la vila i ser també una ràdio oberta a tothom.

Aquests són els projectes més notables que hi ha pendants.

L'AJUNTAMENT, LES ESCOLES I ALTRES ASSOCIACIONS DAVANT ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Com ja hem anat explicant, l'ajuntament col·labora en relació amb els mitjans de comunicació, en els diferents butlletins de les festes. A més, fa molt poc, com a propaganda electoral, ha posat en antena un canal de televisió, el 37, on es passaven pel·lícules a més de fer la campanya electoral del seu partit.

Altres associacions com el Prado, Retiro i algunes entitats esportives, també col·laboren amb els mitjans, escrivint cròniques a L'Eco, i publicant els seus propis butlletins.

L'ajuntament també publica una revista tri-

mestral, anomenada Notícies de Sitges, en la qual es parla de les activitats que va fent el mateix ajuntament dins la vila.

A les escoles també es parla una mica dels mitjans de comunicació. Seria bo que se'n parlés més, perquè és important per al futur de Sitges.

EL GRUP D'ESTUDIS SITGETANS

Es un grup que divulga els valors culturals d'àmbit local i comarcal dintre del marc general de la cultura catalana. Estudia i difon la història, l'art, la literatura, l'economia i els costums de Sitges. Aquesta entitat es va fundar el 14 d'octubre de 1975, després de l'aparició a L'Eco de Sitges, d'una proposta per a fundar un grup d'estudiosos, i després d'una reunió feta el 26 de setembre, es va formalitzar la seva fundació.

El G.E.S. (sigles del grup) ha celebrat diversos actes socials sobre l'art, la literatura, el folklore, l'economia i la geografia local o comarcal. Ha muntat exposicions d'art, fotografia, bibliografia i documentació. Ha organitzat actes oberts amb la participació de personalitats com J. V. Foix, Miquel Coll i Alentorn, Sebastià Gasch, A. Manuel Mundó, Josep M.º Cascelles, Joaquim Moles, Josep Carbonell i Gener, Ramon Planes, Marc-Aureli Vila, Octavi Saltor, Carles Martínez-Shaw, Albert Virella, Gallart-Esquerdo, Leandre Amigó, Alex Broch i Oriol Pi de Cabanyes, entre altres.

Per ara tenen ja més de trenta-cinc publicacions entre llibres i opuscles. La seva col·lecció consta d'uns quinze llibres, i els seus quaderns són uns setze. A part, té també altres publicacions.

(Continuarà)

**Aquest número ha estat publicat
amb l'ajuda de**

CAIXA DE CATALUNYA
